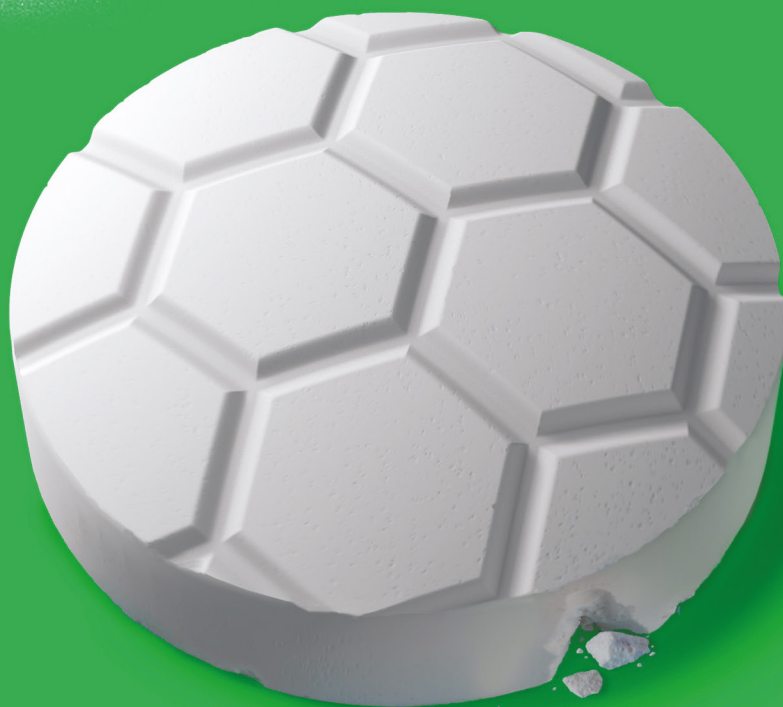

Thomas Kistner

de bestsellerauteur van **FIFA MAFFIA**

SHOT

**DE SHOCKERENDE WAARHEID
OVER VOETBALDOPING**

SPORT

Thomas Kistner

SHOT

De shockerende geschiedenis
van voetbal doping

Uitgegeven door Xander Uitgevers BV
Hamerstraat 3, 1021 JT Amsterdam

www.xanderuitgevers.nl

Oorspronkelijke titel: *Schuss*
Oorspronkelijke uitgever: Droemer Verlag
Vertaling: Textcase, Utrecht
Omslagontwerp: Mecob
Omslagbeeld: Lee Gibbons / leegibbons.co.uk
Shutterstock.com / Krivosheev Vitaly
Auteursfoto: Markus Roleke
Zetwerk: Studio Spade voor Textcase, Utrecht

Copyright © 2015 Thomas Kistner
Copyright © 2015 voor de Nederlandse taal:
Xander Uitgevers BV, Amsterdam

Eerste druk 2015

ISBN 978 94 0160 477 2 | NUR 480

De uitgever heeft getracht alle rechthebbenden te traceren. Mocht u desondanks menen rechten te kunnen uitoefenen, dan kunt u contact opnemen met de uitgever.

Niets uit deze uitgave mag openbaar worden gemaakt door middel van druk, fotokopie, internet of op welke andere wijze ook, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever.

INHOUD

Voorwoord – Monster	9
Hoofdstuk 1 – Van Bern tot in de jaren tachtig	27
Hoofdstuk 2 – De jaren negentig	69
Hoofdstuk 3 – De jaren nul	109
Hoofdstuk 4 – Doping tijdens wk's	158
Hoofdstuk 5 – Spanje	236
Hoofdstuk 6 – Pijnvrij	287
Hoofdstuk 7 – En toch is het zinvol...	328
Literatuur	350
Noten	353
Slotwoord	370
Register	372

Voor Tristan – de gaafste voetballer van allemaal.

VOORWOORD – MONSTER

‘DE TOPSPORT, ZIJN ORGANISATIES EN VERTEGENWOORDIGERS
MOETEN DE MOED HEBBEN SCHULDIG TE WORDEN. EEN HOOGGESTEMD
IDEALISME OF HET RIGOUREUS STOPPEN ZIJN GEEN GANGBARE MANIEREN
OM TOT EEN VERANTWOORDE ETHIEK IN DE TOPSPORT TE KOMEN.’

*Professor Armin Klümper,
een door sporters en politici hooggewaardeerde Duitse topsportarts*

Doppink.

Toping!

Of: doping!

Vertegenwoordigers van de voetbalwereld zoals Jürgen Klopp en Mehmet Scholl of iemand als Robin Dutt, die toch bekendstaat als iemand die beschikt over een wetenschappelijke achtergrond, faalden in maart 2015 eens te meer publiekelijk bij hun poging dit raadselachtige, ja zelfs akelige codewoord te kraken: doping. In de voetbalwereld? Wat zou dat het voetbal opleveren?

Niets, verklaarden ze. Doping zou in de voetbalwereld geen enkel positief effect hebben. Daarom zou dit onderwerp tijdens hun gehele carrière een raadsel geweest zijn, een vaag gerucht, en absoluut niet iets waar ze daadwerkelijk mee te maken zouden hebben gehad! Erewoord! Wat, zoals gezegd, alleen al logisch is omdat doping voor de voetbal-sport zinloos zou zijn. Nee, erger nog: doping zou zelfs contraproductief zijn, een echte plaag, omdat die de prestaties verslechtert. Zo verwoordde

Robin Dutt, sportdirecteur van VfB Stuttgart, op welsprekende wijze zijn standpunt. Toen men hem vroeg hoe ‘doping effectief voor voetbal zou kunnen zijn,’ verkondigde hij dé mantra van de voetbalbranche: ‘In het geheel ineffectief, omdat onze sport uit een mengeling van technische en tactische componenten bestaat. Het zou echt... de speler zou met domheid worden gestraft als hij zou proberen op die manier zijn prestaties te optimaliseren. Hij zou zijn prestaties daardoor juist zonder twijfel eerder verslechteren.’¹

Verslechteren van prestaties! Dat kun je je in een branche waarin miljoenen afhangen van centimeters en tienden van seconden, absoluut niet permitteren.

Wanneer we over de duurste professionals ter wereld spreken, hebben we het momenteel over voetballers. Zelfs Amerikaanse baseballspelers krijgen er tranen van in hun ogen als ze de bedragen zien die voetballers verdienen. Elk jaar onderzoekt Sporting Intelligence de teams met het hoogste gemiddelde salaris in de rijkste professionele liga’s ter wereld. In 2015 zijn in de top 10 alleen nog de baseballteams LA Dodgers en New York Yankees te vinden, en wel op de plaatsen vijf en negen. De overige plaatsen worden bezet door voetbalclubs uit Spanje, Engeland en Duitsland. De aanvoerder van de ranglijst is, met dank aan de oliepijpleidingen in het emiraat Qatar, Paris Saint-Germain. De gemiddelde voetballer verdient hier 9.083.993 dollar per jaar, dat komt neer op 174.692 dollar per week. Deze club wordt gevolgd door Real Madrid (8.641.385 dollar per jaar), Manchester City (8.597.844 dollar per jaar), Barcelona (8.083.518 dollar per jaar), ManUnited (8.022.247 dollar per jaar), FC Bayern (7.660.968 dollar per jaar), Chelsea FC (7.462.809 dollar per jaar) en FC Arsenal (6.950.225 dollar per jaar). In de Engelse Premier League verdient elke speler gemiddeld 3,8 miljoen dollar per jaar.

Major League Baseball (MLB) heeft steeds weer met grote dopingaffaires te kampen, met onthullingen en bekenenissen, die duidelijk wijzen op systematische oplichterij. Wat dat betreft is honkbal de grote broer van wielrensport. Pas in 2015 verdween de exploitant van een

wellnesskliniek achter de tralies. Hij had minstens een dozijn professionals van verboden middelen voorzien, waaronder de superstar van de Major League, Alex Rodriguez. En al in 2007 was in een onderzoeksrapport een soort 'wie is wie' van dopingzondaren samengesteld, waarin ook behoorlijk veel honkballers voorkwamen.

Daartegenover staat het professionele voetbal: hier gaat het om nog meer geld en om steeds hogere eisen die aan de professionals gesteld worden – maar doping? Dat wordt hier niet gebruikt. Vroeger misschien, maar ook toen niet bewust of expres, zoals Mehmet Scholl weet te vertellen: 'Men heeft de voetballers toen een beetje als proefkonijnen gebruikt.'² Gelukkig werd doping daarna in de voetbalwereld uitgeroeid. Van de ene op de andere dag, bij wijze van spreken, ongeveer tien jaar geleden. En wat het mooiste is: sinds het voetbal 'schoon' is, wordt het steeds atletischer en spectaculairder. Waarom doen anderen het ook niet gewoon zo? Water drinken, appels eten, en voorwaarts!

Ach ja. Anderen kunnen dat niet doen, omdat hun sport lang niet zo complex is als voetbal. Mehmet Scholl: 'Laten we eens aannemen dat je iets gebruikt om je spieren te versterken. Dan lijden de coördinatie en snelheid daar onder. Nee, niet snelheid, de coördinatie. En als je wat gebruikt om je conditie te verbeteren, word je trager. Voor voetballers heeft dat allemaal niet zo veel zin.'³

Niet alleen Duitse voetbalkenners zijn bang voor verminderde prestaties als gevolg van doping. Vakbekwame ondersteuning krijgen ze van Jiří Dvořák, chef-arts van de voetbalbond FIFA: 'In de voetbalwereld valt met zulke drugs geen winst te behalen. Voetbal verschilt van andere takken van sport, omdat er een breed scala aan kwaliteiten wordt vereist: uithoudingsvermogen, tempo, kracht, techniek, coördinatie en concentratie, om er maar een paar te noemen.'⁴

Deze exclusieve voetbalkennis over prestatieverminderende farmaceutische middelen is dus de meest logische reden dat er bij voetbal geen dopping gebruikt wordt. Of doping? Wat maakt het uit. Kenners van het vak, zoals de Heidelbergse professor Gerhard Treutlein, krijgen van

woede rode vlekken in hun gezicht wanneer zij zulke uitspraken horen. Treutlein: 'Onzin. Afhankelijk van wat men neemt maakt doping wel degelijk wat uit in de voetbalwereld.'

De branche ziet dat heel anders. Ook al zijn het voor de gek houden, om de tuin leiden, sjoemelen, toneelspelen en de ingestudeerde vormen van strategisch vuil spel onderdeel van de dagelijkse werkelijkheid, net zoals de alomtegenwoordigheid van artsen en fysiotherapeuten, die door sommige profs vaker worden gezien dan hun eigen echtgenote, en ondanks de permanente levering van pillen en spuiten, toch geldt: doping bestaat niet. Daarvoor steken velen hun hand in het vuur, niet alleen voor zichzelf maar interessant genoeg meteen ook voor de hele branche. Hoewel dat grote onzin is. Wie gebruikt, liegt natuurlijk – wat zou hij anders moeten doen? Toegeven? En wie niet gebruikt, wie nooit iets met manipulatie van prestaties te maken heeft gehad, werd ook nooit ingewijd in de kleine geheimen van andere voetbalcollega's, die ook altijd concurrenten zijn. Dat geldt net zo goed voor sportartsen voor wie het al helemaal niet interessant is hun specifieke kennis aan de grote klok te hangen.

De omvang van het probleem dat de voetbalwereld met het onderwerp farmacie heeft, komt niet alleen tot uitdrukking in een chronisch geheugenverlies als het om concrete voorvallen uit het verleden gaat. Nee, zodra het onderwerp ter sprake komt, neemt iedereen meteen een afwerende houding aan. In 2015 was het weer eens zover. Na jaren van rust werd een wondergenezer van de voetbalelite als discrete voorzieder van doping ontmaskerd: dr. Armin Klümper. Hij was de goeroe van de jaren zeventig tot negentig naar wie de voetballers massaal op bedevaart gingen, voor wie beroemde sterren dikke cheques uitschreven en voor wie zelfs openlijk reclame werd gemaakt. Toen openbaar werd dat Klümper teams van de Bundesliga van anabolen had voorzien, liet de voetbalwereld eens te meer zien hoe belangrijk de muur is. De afweermuur, de vrijetrappmuur, en de stabielste muur van allemaal: de muur van stilzwijgen.

De prestatie verbeteren zonder een dopingprobleem te hebben, dat is dé uitdaging voor de sportwereld. Maar waar begint het probleem? Daar waar bedrogen wordt? Of pas daar waar het bedrog opvalt? Wanneer een branche consequent in een collectieve afwerende reflex vervalt zodra een typische branchegerichte vraag wordt gesteld, is twijfel op zijn plaats.

In welke wedstrijdsport bevinden zich vandaag de dag geen substanties die nauwelijks of helemaal niet door dopingtests opgespoord worden? Kan voetbal hier daadwerkelijk een uitzondering op zijn? Als spelers binnen een bijzonder winstgevend economisch systeem elk gesprek weigeren, zoals kinderen weigeren te spreken als hun iets over de relativiteitstheorie wordt gevraagd, dan klopt er iets niet.

Iedereen gebruikt. Bodybuilders en zelfs schakers. En natuurlijk wordt doping in de voetbalwereld gebruikt. Altijd, al vanaf de jaren twintig van de vorige eeuw. En het moge duidelijk zijn: bijna nooit kwam dit door middel van dopingtests aan het daglicht. Net zomin als dit in anderen takken van sport het geval was, die, in tegenstelling tot voetbal, officieel als belast gelden, in de eerste plaats de wielersport. Alleen al rond het schandaal van de Tour de France van 1998 werden zestig mensen gearresteerd en tientallen veroordeeld. De douane en de politie namen kisten met verdovende middelen in beslag. Maar van al die honderden tests tijdens de Tour was er niet één positief. Dat was dan ook de reden dat de Ronde volgens de regels van de sport brandschoon was. Zo schoon als Lance Armstrong, die uiteindelijk door opsporingsambtenaren van de Amerikaanse overheid in zijn nekvel werd gegrepen en niet door tests ten val kwam. Zo schoon als de beste Amerikaanse olympische sprintster Marion Jones, die nooit positief werd getest en daaruit concludeerde zelfs onder ede te kunnen verklaren dat ze nooit doping gebruikt had. Dat kun je zonder problemen voor fans en de media doen, en al helemaal voor sportrechtbanken, maar niet voor een Amerikaanse *grand jury*. Voor die meened moest de jonge moeder de gevangenis in. Dit alles zegt veel over de kwaliteit van dopingtests. En niets of atleten nu echt 'schoon' zijn.

Het voetbal daarentegen verschanst zich regelmatig in zijn fort wanneer onthullingen zijn beste spelers en daarmee het systeem bedreigen. Geen sport trekt zo'n radicale lijn tussen wat het publiek mag weten en wat binnen de familie blijft als de voetbalindustrie. Waarom? Omdat het voetbal zich dat kan permitteren. Voetbal financiert zichzelf en is niet afhankelijk van olympische goudpotten of van overheidsgelden. Een miljardenbedrijf, dat miljarden mensen in zijn ban houdt. Voetbal verbindt aandacht en emotie, daarmee wordt het spel relevant voor het maatschappelijk systeem. En stelt alle correctieven buiten werking. De suggestieve kracht van televisiebeelden is onweerstaanbaar, je hoeft er alleen maar in te geloven. Megatoernooien zoals het WK of het EK zijn een basale behoefte geworden, ze schenken momenten van identiteit en saamhorigheid. Kan een sport onwaarachtig zijn als die alleen al wat de manier van massaverering betreft de religie heeft afgelost?

Dat kan, tenminste zolang de voetbalfamilie haar muur van stilzwijgen overeind houdt. Dit zwijgen begint bij vragen over het personeel en internationale transferdeals, waarbij men zich, uit de aard der zaak, graag op het strafrechtelijk vlak begeeft; het zet zich voort via salarissen en privileges voor leden van de branche, het hangt boven het taboe verklaren van omstreden onderwerpen als depressie, spelverslaving of homoseksualiteit, en omvat in zijn binnenste de drie belangrijkste kernbedreigingen van het mooie spel: corruptie, manipulatie en doping. Aan het doodzwijgen van juist dit laatste onderwerp nemen de fans meer en meer aanstoot, omdat ze vermoeden dat er binnen het sportuniversum geen blindere vlek bestaat dan deze. Wanneer mensen die miljoenen verdienen aan zakendoen met het menselijk lichaam de fans wijs willen maken dat farmacie hier het laatste is wat kan helpen, dan zal op een gegeven moment ook de laatste fan die onder een dekbedovertrek van zijn voetbalvereniging slaapt, doorhebben dat hij voor de gek is gehouden. Dopingonderzoeker Perikles Simon vertelde zelfs over 'boze e-mails van vaders van jeugdige nationale voetballers,' nadat voetbaltrainers Klopp, Dutt, Scholl en consorten op de televisie elke verdenking

van dopinggebruik tenietdeden. De vaders zouden hebben gevraagd ‘of deze experts ons voor de gek willen houden of dat ze echt zo onwetend zijn’.

Feit is: er bestaat een zeer intensieve dopinggeschiedenis van het voetbal. Dat wil niet zeggen dat altijd en voor elk spel gebruikt werd. Systematisch dopinggebruik in de voetbalwereld heeft voornamelijk, zoals ook in andere takken van sport, betrekking op de ‘Big Points,’ de grote gebeurtenissen. Op belangrijke momenten, wanneer het lonend is om met verhoogde prestatiekracht een goal te maken of de overwinning te behalen die beslist over de titel, promotie of degradatie, over kwalificatie-, beker- en toernooisuccessen. Over woekerwinsten en carrières. Over triomf of tranen.

Voetbal mag dan weliswaar overkomen als een grote spelgemeenschap bestaande uit 22 spelers. Maar er is nauwelijks een andere sport waar zeer kleine voordelen zo beslissend kunnen zijn als hier: wie de Champions League of het WK wil winnen, heeft vooral een lange adem nodig. Puur theoretisch hoeft de winnaar geen enkel spel te winnen. Met twee nederlagen en vier onbesliste wedstrijden in de groepsfase en met zes andere gelijkspelen in de knockoudfase sta je al in de finale van de Champions League. Doe daar nog een laatste gelijkspel bij, en na 120 speelminuten wint het fitste elftal het penalty schieten. Hetzelfde kan ook berekend worden voor het WK of het EK. Ook al lijkt het scenario onwaarschijnlijk, het laat wel zien dat het lonend is om op bepaalde momenten te doen wat een zekere Franz Beckenbauer ooit als volgt formuleerde: er wordt volgens hem niet voor elke wedstrijd doping gebruikt, maar de vraag is of het niet voor belangrijke wedstrijden gebeurt. ‘Als het om miljoenen gaat – als je denkt dat anderen niet alleen maar vitaminepillen slikken – dan moet je oppassen, want dan kunnen clubs en managers zeggen: nu kan het lonend zijn.’⁷

Het geld en de titel zijn niet de enige verleiders die iemand het pad der deugden doen verlaten. Er komen ook andere motieven naar boven. Je hebt de voetballer die net gerevalideerd is en weer snel wil kunnen

trainen. Je hebt de reservespeler die tegen de vaste spelers vecht om een plaats en premies. Dan heb je de vaste speler die extra premies wil: voor de titel, voor een goede plaatsing. Dit niet alleen uit economisch perspectief logische oplichtingsstramien dat zich om de Big Points wentelt en dat door Beckenbauer zelfs ooit publiekelijk aan de orde werd gesteld (waar hij later niet meer aan herinnerd wilde worden), werd meerdere decennia lang in alle relevante liga's in stand gehouden. Elk grote voetbalnatie heeft een rijke dopinggeschiedenis. Deze rust in de nevelen der vergetelheid, waar niemand een licht op wil werpen, omdat geen enkele andere sport het nationale gevoel zozeer raakt als het voetbal.

Laten we dus eens een blik werpen op de grote voetballanden in Europa: op traditionele voetballanden als Nederland en Portugal, waar systematisch gebruikt werd. Op Italië en Frankrijk, waar de geheimhoudingscode, de omerta, steeds weer door overheidsinstanties wordt doorbroken. In Italië komen onafhankelijke rechters en een door de maffia geharde justitie af en toe in de *darkroom* van het voetbal, ook wanneer goedgezinde rechtbanken de zaken dan uiteindelijk wegens verjaring laten afketsen. Hier levert het principe van procesvertraging zeker wat op, iets wat door niemand zo meesterlijk beheerst wordt als door de grootste voetbalfunctionaris van het land, Silvio Berlusconi. Maar toch: op zo'n moment krijg je een ogenblik lang een idee van wat zich in de voetbalwereld allemaal afspeelt.

In Frankrijk, het land dat wordt gekenmerkt door eeuwige schandalen rondom de Tour, bestaat de strengste antidopingwetgeving ter wereld. Soms wordt de wet zelfs toegepast, hoewel in de voetbalwereld eerder terughoudend. Er was ook een dopingcommissie in de Senaat, die tijdens een onderzoek in 2013 ontmaskerende feiten aan het licht bracht. En er zijn wetenschappers die zich met de concrete dopingcultuur binnen voetbal bezighouden. Zo af en toe gebeurt dat ook in Engeland, waar voetballende tieners al miljoenen verdienen. In dit casinolandschap onder toezicht van oliesjeiks en oligarchen zijn de in de brede samenleving gebruikte drugs als cocaïne, marihuana en alcohol

het belangrijkste. Profvoetballers die deze drugs gebruiken, worden nog het snelst vergeven: met feestvierders heeft het publiek minder problemen dan met discrete dopinggebruikers die collega's en fans bedriegen.

En wat kunnen we zeggen over de beide huidige supermachten op de planeet voetbal, Spanje en Duitsland? Voor Duitsland is manipulatie van prestaties iets wat uit een zwart gat komt: het is een ufo met de naam Doppink. En dat terwijl voetbal juist voor deze supermachten zo'n grote, nationale, identiteit scheppende betekenis heeft. Voetbal voorziet deze landen van patriottische energie, en grote delen van de intellectuele wereld gaan daarin mee. De meesterzangers die in de extase van de stadionfeesten een niet geleefd sportleven compenseren en denken in de perfect georkestreerde miljardenindustrie terug te vinden wat hun functionarissen en managers van Adidas via Coke tot Visa hun steeds weer voor ogen houden: dat het professionele voetbal het zuivere sportgeweten bezielt en dat het een eerlijk spel is dat allerlei geweldige integratiemechanismen in zich draagt.

Het verstand wordt dan blijkbaar uitgeschakeld, want de realiteit ziet er zo uit: een door en door maffieus milieu regeert het wereldvoetbal, mondiaal onderzocht door de Amerikaanse FBI en andere opsporingsinstanties in ten minste dertig landen. Meer en meer fans, mensenrechtenorganisaties en bedachtzame politici proberen dit milieu aan de kaak te stellen. Corruptie en georganiseerde criminaliteit zijn essentiële doorgeefluiken binnen deze wereld. Maar ook gerechtelijke onderzoeken en processen horen bij het leven van alledag van de grote clubs. En zelfs mensen die aan de goede kant lijken te staan, durven niet schoon schip te maken. Daarvoor maken ze, zelfs tot in de DFB toe, gebruik van een wazige solidariteitsretoriek. Alsof het ondanks lopend gerechtelijk onderzoek beter zou zijn een baas als Sepp Blatter verder te laten regeren, puur om de sportkameraden van Vanuatu, Guam of Guinea niet te verraden, die de duistere directeur van de FIFA steeds opnieuw kiezen. Ongeregeldheden in en rond de voetbalarena's nemen toe en worden heftiger. Van de plaag die spelmanipulatie heet, ziet het publiek

slechts dat deel dat gokgangsters die niets met voetbal hebben moeten verantwoorden. En tegelijkertijd wordt alles wat ook maar enigszins aan sportieve waarden doet herinneren aan een turbocommercialisering onderworpen.

Voetbal is een prachtige sport. Internationaal spelende verenigingen en nationale elftallen zijn de uithangborden van een land. In Duitsland, dat eindeloos vlijt en organisatiegeest uitstraalt, maar geen aantrekkingskracht, gaat voetbal boven alles. Gaf voetbal in 1954 de Bondsrepubliek Duitsland in Bern, toen het negen jaar na de oorlog wereldkampioen werd, niet opnieuw vorm? Opende voetbal in 2006 niet de blik op de nieuwe, luchtige, gemakkelijke Duitsers? Gaf voetbal het land niet de nationale kleuren terug? En zorgde het niet voor een zomersprookje? In Duitsland is voetbal een belangrijk merk. Wie als Duitser in het buitenland op straat niet ritueel met ‘Germany – ah, Bayern Munich, Oktoberfest!’ wordt begroet, is nog nooit buiten de grenzen van de EU geweest. Hetzelfde geldt voor Spanje, waar je meteen aan Real Madrid en FC Barcelona moet denken. Beide landen maken de successen van hun voetballers maatschappelijk relevant. Politici laven zich aan de glans van die mannen, die inmiddels veel belangrijker zijn dan de kunstfiguren uit de film- en muziekwereld. Voetballers zijn de nieuwe rolmodellen geworden. Een eindeloze rij van sportwedstrijden prent hun imaginaire grootte in de hoofden van de mensen. Er wordt een boodschap geënceneerd, die zich tot de mondiale maatschappij richt: alles is voetbal, alles is concurrentie.

Geen wonder dat Koning Voetbal, die het rijk al sinds het begin van de vorige eeuw regeert, apetrots is. ‘Voetbal zet de wereld in beweging,’ weet Sepp Blatter te vertellen. ‘Volgens het Duitse *Handelsblatt* zijn 1,6 miljard mensen direct of indirect met voetbal verbonden. In voetbal zit een ongelooflijke hoeveelheid energie. Die kracht die in deze sport steekt, is fantastisch, maar ook een beetje angstaanjagend.’ Op de vraag of de FIFA een monster heeft geschapen, reageerde de baas, die vanwege

omstandigheden kortgeleden moest aftreden, als volgt: ‘Dat is precies wat mijn voorganger João Havelange eens tegen me zei: ‘Sepp, tu as créé un monstre.’ Ik antwoordde: ‘Ja, maar ik probeer het monster te temmen.’⁸

Uitgerekend Blatter. Net als Havelange is ook hij een man met een twijfelachtige reputatie die zichzelf als heerser van het universum ziet, en decennialang zo behandeld werd. Hoe absurd is het een sport onder leiding van zulke figuren tot voorbeeld voor een vreedzame wedstrijd te verklaren, tot iets apolitieks, tot iets wat door en door neutraal is? Voetbal is en was nooit bedoeld om saamhorigheid en eendracht te stichten. Feitelijk zorgt sport momenteel eerder voor het tegendeel: wrok en geweld. Nergens gaat het meer om winnen tegen elke prijs dan op de grasmat. In zoverre symboliseert voetbal geen idealen uit een ideale wereld zonder conflicten. De sport staat veel meer voor de harde werkelijkheid van een systeem dat alleen maar uit is op winst. Met alles wat daar bij hoort.

Maar geen doping.

De moderne professionele wereld is een zichzelf controlerend zaken-netwerk dat aan vele draadjes van bedrog hangt. Is er in dit spier- en geldcircus echt geen plaats voor doping? Is hier geen behoefte meer aan het spul dat decennialang zeer in trek was?

Daarover twee feiten. Ten eerste: dopinggebruik levert veel op. Ook en juist in het voetbal. Met chemische manipulatie kunnen bijna alle factoren als kracht, uithoudingsvermogen, snelheid en concentratie verbeterd worden. Ten tweede: de routes die de afzonderlijke spelers op de grasmat afleggen worden langer, de sprints nemen toe, mentale beslissingen moeten steeds sneller worden genomen. De duels zijn feller dan vroeger, de belasting van lichaam en geest zijn voortdurend toegenomen. De prestatie hoeft niet slechts tien minuten of tien seconden te worden neergezet, nee, de speler moet ook tijdens het penalty schieten na 120 speelminuten nog kunnen functioneren.

Voor experts als Werner Franke uit Heidelberg staat buiten kijf dat er

in de voetbalwereld doping wordt gebruikt. Zijn collega Perikles Simon uit Mainz vertelt waarom de dopingonderzoekers zo van streek zijn: 'Dit systeem reageert echt alleen maar als het onheil boven hun hoofd stijgt. Dat is onbeschoft. Voor mezelf kan ik het alleen verklaren door te zeggen dat de vraag naar doping in de voetbalwereld absoluut taboe is.'⁹

Zo is het. En de rest is eenvoudig. Er zijn middelen die zeer effectief zijn en in de topsport overal gebruikt worden, maar niet aantoonbaar zijn. Er is gecontroleerde gendoping. Er is doping die wel aantoonbaar is, maar waarmee bedriegers onder de bedrogradar door kunnen zeilen zonder bang te hoeven zijn dat ze ontdekt worden, want ze hoeven deze middelen alleen maar in effectieve, zeer kleine doseringen in te nemen. In mei 2015 liet een Frans onderzoek zien hoe acht atleten dankzij doping, met gering gebruik van het populaire bloed dopingmiddel epo, met groeihormonen en corticosteroiden, hun prestaties met wel 5 procent wisten te verbeteren.¹⁰ Dat maakt in de topsport het verschil tussen winnen en verliezen. Interessant genoeg lieten de door de WADA opgestelde biologische bloedpassen van deze atleten geen verdachte veranderingen zien. De studie trof mensen die geloofden dat er binnen de georganiseerde sport effectief tegen bedrog werd opgetreden als een pijl in het hart. Dat wordt niet gedaan! Dat kan ook niet, omdat er veel te veel mogelijkheden voor bedrog zijn. De farmaceutische industrie loopt altijd tien stappen voor. Want een proef kan alleen worden getest op iets wat bekend is. Daarom hebben dopingcontroles vooral een sportpolitiek doel: ze bieden het publiek schijnzekerheid. Ze suggereren dat de farmaceutische industrie alles onderneemt tegen bedrog. Dat ze zogezegd even snel zijn als de zondaren.

Dat is een farce, net zoals de jaarverslagen van WADA en NADA. Af en toe wordt een handvol stumpers gesnapt, maar met de realiteit heeft dat niets te maken. Over de schone schijn van de dopingstatistieken valt regelmatig een donkere schaduw zodra anoniem ondervraagde sporters een serieuze, wetenschappelijke enquête wordt gegeven. Dan blijkt het

aantal mensen dat hier en op andere plaatsen al met doping in aanraking is gekomen rond de 35 tot 40 procent te liggen.

Toen in 2015 de Nederlandse antidopingorganisatie de besmettingsgraad in de topsport op ongeveer 39 procent becijferde, legde David Howman, directeur van WADA, de wapens neer: 'Wij nemen ter kennisgeving aan dat onderzoeken van de afgelopen jaren hebben aangetoond dat doping veel meer verspreid is dan de hedendaagse één tot twee procent die in onze jaarlijkse testberichten vermeld worden.' Door aanpassing van de WADA-code hoopt men in ieder geval 'een juister beeld over de stand van zaken en de aantrekkingskracht van doping in de sportwereld' weer te geven.¹¹

Een juister beeld. En dat terwijl WADA al in 2014 uit een documentaire van de ARD kon vernemen dat bijvoorbeeld de Russische sportwereld een en al doping is. En een jaar eerder had ze van een zelf in het leven geroepen groep experts te horen gekregen: 29 procent van de sporters bij het WK Atletiek 2011 en 45 procent van de sporters bij de Pan-Arabische spelen gaven toe al eens doping te hebben gebruikt.¹²

Het belangrijkste probleem van de rechtschappen dopingjagers is dat ze niet hardop mogen zeggen hoezeer hun afhankelijkheid van financiën en sportfunctionarissen hen in hun taken belemmert. De dopingbestrijding is feitelijk een monopolie van de sport. In de controlecommissie van WADA zaten mensen als de sportminister van Spanje, juist op het moment dat de grote dopingaffaire rond de Spaanse Eufemiano Fuentes, die sporters van bloeddoping voorzag, in het land onder tafel gehouden werd, en daarna ook internationaal. Tot op de dag van vandaag eist WADA dat de documenten aangaande Fuentes getoond worden, maar Spanje geeft ze niet en houdt dat vol. Hein Verbruggen, jarenlang directeur van Internationale Wielerveding (UCI), maakte ook deel uit van de commissie. De functionarissen kwamen zelfs bij elkaar om dopingvragen te bespreken, uitdrukkelijk onder uitsluiting van andere WADA-vertegenwoordigers.¹³ De vossen bewaken de kippenschuur en alleen al deze structuur laat zien dat het antidopingsysteem onzin is.

Ook hier zit het voetbal middenin: in de WADA Foundation Board, de hoogste commissie die beslissingen neemt, zit Sepp Blatter. Dé Sepp Blatter. Een groteske situatie, die de sport zich alleen kan permitteren omdat ze als enige sector in de samenleving de bescherming van de autonomie geniet. Een effectieve controle kan echter alleen van buitenaf plaatsvinden, door financieel en inhoudelijk onafhankelijke instanties. Maar juist in de sport, die weliswaar de hele wereld omvat, is de mondiale leiding beperkt tot hooguit twee handen vol machtsmanipulators. De figuren die het meeste in affaires zijn verstrikt, zijn daadwerkelijk wat ze zichzelf vol trots noemen: een familie.

In dit machtige economische systeem hebben onderzoekers in laboratoria slechts de rol van kleine knechten. Hoe ijverig ze ook kunnen zijn, kernvragen die iets kunnen zeggen over de toekomst van de topatletiek mogen ze niet eens aanstippen. De omgang met het gebruik van het endemische pijnbestrijdingsmiddel bijvoorbeeld, dat, aldus de klacht van meerdere experts, allang de manipulatieve grenzen heeft bereikt, mogen ze niet onder de loep nemen. Het werd hun door de sportbonden en zelfs door de WADA belet een onderzoek te publiceren over bal sportspelers en hun motivatie voor het gebruik van zulke substanties. Dit onderzoek ligt al jaren in een gesloten la. Over de belemmering bij onderzoeken naar andere, niet expliciet verboden middelen als verdovings- of slaapmiddelen wordt ook geklaagd, niet openlijk, maar achter gesloten deuren.

Hoe het staat met de dopingmentaliteit binnen de topsport komt in het zogenoemde Goldmandilemma naar voren. De Amerikaanse arts en publicist Bob Goldman kwam er op basis van talrijke onderzoeken achter dat ongeveer de helft van de topsporters bereid is binnen vijf jaar te sterven als een bepaald soort drugs hun op de Olympische Spelen een gouden medaille zou garanderen. Goldman deed zijn onderzoek vanaf 1982 tot midden van de jaren negentig, in intervallen van twee jaar. De resultaten waren steeds vergelijkbaar. In 2009 verscheen in het *British Journal of Sports Medicine* een aanvullend onderzoek van een

Australische sportarts, waarin naar voren kwam dat in vergelijking met deze cijfers slechts ongeveer 1 procent van de gehele bevolking een vroege dood tegen de prijs van groot succes in het beroepsleven op de koop toe zou nemen. Topsporters zijn zeer veel sterker gefocust op succes dan de overgrote meerderheid van de bevolking: ongeveer de helft van hen zou daar álles voor geven. Het Goldmandilemma is sportsociologisch gezien goed onderbouwd en wordt vooral in het kader van gendoping vaak aangehaald: er worden hoge resultaten neergezet, de gevolgen zijn echter vaak massale bijwerkingen. Ook dodelijke.

Maar we hebben het over voetbal en daar wordt dus zoals iedereen weet geen doping meer gebruikt. Het heeft ook niets te betekenen dat de voetballers steeds atletischer overkomen. Er wordt gewoon beter en intensiever getraind dan voorheen. En laten alle negatieve dopingtests niet zien dat er niets te vinden is? Deze betekenisloze massale tests zijn alles behalve intelligente, doelgerichte controles en versterken uiteindelijk alleen maar het auto-immuunsysteem van het voetbal.

Als we een blik werpen op enkele onderzoeken die de branche aan dit onderwerp wijdt, kunnen toch allerlei merkwaardige zaken geconstateerd worden: dat de kunst van opvallend veel voetbalsterren daadwerkelijk toch in hun bloed kan zitten. Bij onderzoeken van de Bundesliga en voorafgaand aan de EK's van 2008 en 2012 lagen de bloedwaarden van de professionals duidelijk hoger dan die van normale burgers. Er waren uitschieters die boven de grenswaarden uit kwamen, zoals die voor atleten van andere disciplines gelden, zoals de wielrensport, de atletiek en de wintersport. In het voetbal bestaan zulke grenswaarden niet. Als je de gemeten waarden die bij de normale bevolking voorkomen als maatstaf neemt en als je de grenswaarden van dopinginstanties neemt, die dusdanig gedefinieerd zijn dat ze alleen in uitzonderlijke gevallen via de natuurlijke weg bereikt kunnen worden, dan komen er in het voetbal toch vreemde testosteronwaarden voor.

Ook in de voetbalwereld is de weg naar de biochemische manipulatie geplaveid, voorbereid door op succes en winst beluste functionarissen

en marketeers. Voetbalhelden als Cristiano Ronaldo doen zichzelf met trots voor als bionische fabelfiguren. Cyberwezens uit de laboratoriumshow die maar al te graag door sport, mode en elektronica als modellen gevraagd en gebruikt worden. Hier wordt een nieuw type mens geschapen. In alle stilte en met alle middelen wordt eraan gewerkt: vanaf München, waar spieren van sporters met behulp van zelfontwikkelde magneetstimulatie al jarenlang blijkbaar vier- tot vijf keer zo snel genezen worden dan via alle andere, gebruikelijke wegen, via Barcelona tot in Japan, waar hersenonderzoekers al aan de superefficiënte topvoetballer van de toekomst knutselen.

Moderne voetbalhelden zijn met de bal aan de voet sneller dan 95 procent van alle atleten zonder de bal aan de voet. Ze spelen zonder problemen met gescheurde spieren, gezichtsbreuken, hersenschuddingen, gescheurde kruisbanden, uitgerekte halswervels, en al helemaal met gebroken botten. Huidwonden worden aan de rand van het veld geniet. De voetballers verdragen enorme pijnen die zo snel mogelijk weggespoten, verdoofd en met allerlei soorten pijnstillers geëlimineerd worden. Ook dat is onvervalst prestatiebedrog, want onder 'normale' omstandigheden zijn in zulke toestanden noemenswaardige lichamelijke prestaties nauwelijks nog mogelijk. Al helemaal niet in de topsport. Ook omdat de toegediende middelen de speler niet genezen, maar hem alleen oplappen tijdens de wedstrijd of hooguit ook voor de wedstrijd daarna.

Pijnstillende doping is een heet hangijzer in de voetbalwereld, zelfs als niemand het zo zou noemen. Zou in het kader van het verbod op manipulatie en in het kader van de bescherming van de atleet tegen gevolgschade opgetreden worden, dan zouden pijnstillende middelen, afhankelijk van de toepassing, op de lijst van verboden middelen staan. Maar dat kan niemand in de voetbalwereld willen. Hoe zouden de strakke seizoensprogramma's met wedstrijden om de drie dagen stand kunnen houden wanneer 30 procent of meer van de spelers vanwege pijn voortdurend zou uitvallen? Ook dit dilemma toont aan hoezeer voetbal aan de farmacie geketend is.

Het oppeppen van stamcellen is, in een mildere variant, aan de orde van de dag. Alles wat maar enigszins als therapie verkocht kan worden, wordt gebruikt. Als bij onderzoeken voorafgaand aan grote wedstrijden verbazingwekkende concentraties rond de grenswaarden worden vastgesteld, wordt de volgende keer minder precies gekeken. In elk geval ontbreekt het de betrokkenen in de branche nooit aan verklaringen voor zeldzame fenomenen, die uiteenlopen van voeding tot aan dehydratie, zoals we nog zullen zien.

Het zijn natuurlijk niet dé sportartsen die deze ontwikkeling bespoedigen. Er zijn eigenlijk maar weinig artsen die uit zijn op het behoud van prestatie in de topsport in plaats van op het gezond houden van de topsporters. Ook veel voetbalartsen kunnen alleen maar vermoeden wat er zich allemaal afspeelt. Achter de schermen werken goeroes die veel toeloop hebben. De spelersmakelaars hebben steeds meer inbreng in de medische verzorging van hun melkkoeien. Er zijn goedbezochte spa's en klinieken die de veroudering tegengaan, die het bloed verversen en die nog veel meer aanbieden.

Geen wonder dat bij alle medische en lichamelijke onderwerpen iedereen zwijgt als het graf. Van gescheurde enkelbanden tot een gescheurde ziel. Wie hierin rondsnuffelt, loopt tegen gesloten deuren aan. Wie dat niet wil accepteren, is een vijand van de sport. Kleine deeltjes van de waarheid komen alleen via omwegen aan het daglicht. Door gerechtelijke onderzoeken en opsporingscommissies, door juridische processen en, meer dan eens, door biografieën van vroegere sporthelden. Voormalige spelers die zich meestal pas lang na het einde van hun carrière van de herinneringen willen bevrijden die hun tot last zijn.

Om te verhinderen dat voetbal tot een designbeurs van menselijk materiaal afglijdt, die minderjarigen fascineert zijn en die ook in algemene zin veel aandacht opeist, aandacht die beter aan belangrijke onderwerpen gegeven kan worden, dient de volgende vraag te worden beantwoord: met welke medische hulpmiddelen worden vandaag de dag de hoogste prestaties neergezet? Zwaardere trainingen, meer

wedstrijden, hogere prestatiedruk, groeiende mediadruk, en daarnaast de buitenproportionele geldbedragen waar het bij dit spel om draait. Dit wijst allemaal in één richting: wat ooit mag zijn begonnen als gerommel van enkelingen die met zichzelf experimenteerden, is inmiddels een systematisch onderdeel van de sport geworden.

De ontbrekende waarneming van doping binnen de voetbalwereld is een beetje vergelijkbaar met wat er speelt rond videogames. Voortdurend spelen leidt op een gegeven moment tot een gebrekkige waarneming van de realiteit, dat staat buiten kijf. Op dezelfde wijze leidt de permanente propaganda door de sport en zijn pr-apparaat tot problemen in het onderscheiden van het onwerkelijke en het werkelijke. De rest wordt door de bijna onvoorwaardelijke jacht naar amusement geregeld: wie wil de atleet, die als stralende held wordt gepresenteerd, nu zien als opgejaagde voetballer, die zijn lichaam en vaak genoeg ook zijn ziel aan geld en roem heeft verkocht? En daarvoor ook niet – zie het Goldmandilemma – terugdeinst voor een pact met de farmaceutische duivel?

Het voetbal zelf zal ons niet verraden waar de grens loopt tussen PlayStation en de realiteit. Hier, waar maximale financiële druk heerst en acteurs in het grootste gevaar gebracht worden, mag er niets zijn wat het ideale beeld verstoort. Geen farmaceutisch probleem. Geen homoseksuelen. Geen verslaafden. Al die zaken beschadigen de parallelle wereld die uit helden bestaat. Voetbal ziet de gehele maatschappij geleidelijk aan als hun klant, terwijl de eisen van die wereld genegeerd worden. Voetbal wil maar één ding: geld, geen opheldering. En boven alles leeft voetbal, meer dan elk ander segment van de industriële wedstrijd-sport, van het geloof van de fans.

Geloof is een gevaarlijke zaak. Dat kan tot uiting komen wanneer het in de voetbalwereld D-day is.